

Voor een slagvaardige Europese toekomst

Eenvoudige cijfers laten zien dat de Europese samenwerking voor Nederland meer is dan een ideaal uit het verleden. Door nieuwe opkomende landen daalt het Europees aandeel in de wereldeconomie in de komende jaren van 25% naar 15%. Het aantal Europeanen op het totaal van de wereldbevolking loopt nog sneller terug; van 20% in de vorige eeuw naar 4% aan het eind van deze eeuw.

Als we niet willen eindigen als een openluchtmuseum voor de nieuwe economische grootmachten, is een sterke Europese Unie van cruciaal belang voor het behoud van onze welvaart, onze veiligheid en voor de bescherming van onze waarden en tradities. Het CDA stond aan de wieg van de Europese samenwerking en blijft zich nu en in de toekomst inzetten voor een sterke en slagvaardige Unie; zonder taboes.

Dit grote belang van de Europese samenwerking staat echter in schril contrast met het lage vertrouwen van de Europese burger in de Europese Unie. De economische crisis heeft diepe sporen nagelaten, zeker in Nederland. En de boosheid van de kiezer is begrijpelijk: terwijl banken moesten worden gered, zuidelijke lidstaten met miljarden belastinggeld ondersteund en de economie in heel Europa in een diepe recessie belandde, draaide de gewone kiezer daarvoor op.

Maar de vertrouwenscrisis heeft nog een diepere oorzaak: in de ogen van veel mensen is de EU te snel gegroeid, te groot geworden en lijken de onderlinge verschillen nauwelijks te overbruggen. Vergelijk een willekeurig dorp in Roemenië met een even grote gemeente in Limburg of Overijssel. Het zijn verschillende werelden; bestuurlijk, economisch, maar ook in de verwachtingen, ambities en problemen van de inwoners. Juist om die reden heeft het CDA destijds tegen het EU lidmaatschap van Bulgarije en Roemenië gestemd, net als tegen de toetreding van Griekenland tot de euro. Die landen waren er nog niet klaar voor; de verschillen waren te groot.

In die te grote Unie oogt 'Brussel' als een soort *empire without a country* dat bij gebrek aan gedeelde bestuurstraditie en maatschappelijk vertrouwen met precieze en gedetailleerde richtlijnen en verordeningen probeert de boel bij elkaar te houden en de verschillen te verbloemen. De uitbreiding tot 28 lidstaten – met zulke grote onderlinge verschillen – betekende een forse aanslag op de benodigde slagvaardigheid. Hoe meer leden, hoe trager en complexer de besluitvorming. Dit heeft geleid tot een paradox, waarbij van lidstaten voor toetreding vaak meer inzet en hervormingen wordt gevraagd, dan wanneer het lidmaatschap eenmaal een feit is.

Het terugwinnen van het vertrouwen van de gewone burger is dan ook de grootste uitdaging waar de EU nu voor staat. Het is erop of eronder. Zonder draagvlak is er geen toekomst voor de Europese Unie. In dit debat presenteren andere partijen oplossingen, waarbij het medicijn vaak erger is dan de kwaal.

Federalisten als de liberaal Verhofstadt of de sociaaldemocraat Schulz pleiten voor een verdergaande federalisering als enige oplossing om de Europese samenwerking overeind te houden; compleet met een Europese regering, Europese belastingen of een Europese werkloosheidslimiet. Aan de andere kant pleiten radicale eurosceptici voor volledige opheffing of ontmanteling van de Unie en haar instituties.

Het CDA bepleit een andere oplossing. Geen nieuwe experimenten, maar een noodzakelijke heroriëntatie. Europa moet de slagvaardigheid herwinnen en zich beperken tot haar werkelijke taken. Alleen dan kan Europa de competitie aan met de bestaande en nieuwe handelsblokken op het wereldtoneel. Alleen met het samengebalde vermogen van Europa kunnen we 'nee' zeggen tegen Google, als het onze privacy aantast. En alleen een eensgezind Europa kan op het gebied van veiligheid een krachtig signaal afgeven, waar ook in Moskou naar wordt geluisterd.

Al in 1994 signaleerde de Duitse CDU politicus Wolfgang Schäuble in een historische notitie dat een verdere uitbreiding van de EU tot stagnatie zou leiden, als niet tegelijkertijd het functioneren van de unie zou worden verbeterd. Hij bood twee oplossingen.

Als eerste wilde hij dat binnen de EU een kerngroep van landen een voortrekkersrol kan vervullen, zonder daarbij gehinderd te worden door achterblijvers. In de metafoor van het wielrennen, rijdt de kopgroep vooruit en zal het peloton alles op alles zetten om de koplopers weer in te halen. Het werken in kerngroepen brengt een nieuwe dynamiek en flexibiliteit in een Europees model, dat in de modder is vastgelopen en doorbreekt de logica dat de slagvaardigheid van de Unie wordt bepaald door de zwakste schakel in de keten.

In het CDA programma bepleiten we de ruimte om met een kern van landen te werken aan een sterker Europa op die terreinen waar versterking noodzakelijk is. Dit kan op het gebied van de interne markt, bij het financieel toezicht en het innovatiebeleid. En waar we nu op defensie terrein voorzichtige stappen zetten in de samenwerking met de buurlanden, zouden we juist in een kerngroep grote stappen voorwaarts kunnen zetten in een gezamenlijke defensie- en veiligheidsstrategie.

Aan de samenstelling van de kerngroep is één voorwaarde verbonden. Het moet in de kern gaan om landen met voldoende lotsverbondenheid in de vorm van enigszins vergelijkbare sociale stelsels en economische ontwikkeling. De kerngroep is niet gesloten. Lidstaten die willen en daartoe in staat zijn kunnen vanuit het peloton met een extra inspanning naar de kopgroep demarreren. Met alle rechten en plichten van dien.

De essentie van de kerngroep benadering laat de Unie als geheel in tact, maar breekt met het eenheidsdogma dat onderlinge verschillen jarenlang heeft ontkend. Europese samenwerking en solidariteit kan alleen wanneer we dezelfde waarden en belangen de moeite van het verdedigen waard vinden.

Als tweede oplossing pleitte Schäuble in zijn notitie voor een fundamentele herijking van de Europese bevoegdheden. Het antwoord op de vraag waar Brussel wel en niet over gaat moest volgens hem worden vastgelegd in een nieuw document dat de competenties duidelijk afbakt en daarmee het doel van de EU helder definieert en begrenst. Ook dat voorstel staat in het CDA programma.

Een dergelijke herijking is een zorgvuldig proces, dat ook ruimte biedt om na te gaan of bepaalde Europese richtlijnen nog beantwoorden aan hun oorspronkelijke doel. Waar er ruimte is voor minder regelgeving, kan gebroken worden met het misverstand dat in alle

lidstaten altijd dezelfde regels moeten gelden. Niet elk probleem in Europa vraagt om een oplossing uit Brussel.

Juist in de combinatie van de ruimte voor kerngroepen en een herijking van de bevoegdheden, kan Europa als geheel aan slagvaardigheid winnen. Waar versterking van de samenwerking nodig is, kan een kerngroep voor de hele unie een voortrekkersrol vervullen. Waar minder Europese regelgeving mogelijk is, biedt de herijkingsproces een moment voor het schrappen of het fundamenteel wijzigen van het Europees beleid.

In Nederland en in verschillende andere lidstaten is op dit moment sprake van oneerlijke concurrentie op de arbeidsmarkt door de toestroom van goedkopere arbeidskrachten uit Polen, Roemenië of Bulgarije. Werknemers uit deze landen hebben immers veel lagere vaste kosten voor zorg, sociale zekerheid en huisvesting. Daar kan een Nederlandse zelfstandige nooit tegen concurreren. Deze onevenwichtigheid vreet aan de Europese solidariteit en kan niet zo blijven. Het is een ongewenst en onbedoeld gevolg van de Europese regels voor het vrije verkeer van personen. Ook CNV voorman Maurice Limmen zei hier recent over in Trouw: "Wij vinden het prima dat inwoners van de EU hier komen werken, maar dan moet er wel sprake zijn van eerlijke concurrentie. Gelijk werk moet gelijk worden beloond."

In de voorgestelde oplossing kan Nederland in een kerngroep de implementatie van het Europees beleid op elkaar afstemmen, door binnen de Europese kaders nadere regels te stellen voor huisvesting, controle of terugkeer. Ook kan de kerngroep gezamenlijk de lidstaten van herkomst steviger aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het tegengaan van misstanden en misbruik. Maar als dat onvoldoende is moeten we ook bereid zijn de Europese regels aan te scherpen, zodat de eisen voor tewerkstelling in de landen van de kerngroep kunnen worden verhoogd.

Zo laat de essentie van de kerngroepbenadering en de herijking van het Europees beleid de solidariteit en de doelstellingen van de Europese Unie als geheel in tact, maar wordt meer recht gedaan aan het Europese motto van 'eenheid in verscheidenheid'. Daarmee biedt het een overtuigend antwoord op de terechte zorgen van de Europese burger.

Esther de Lange, CDA lijsttrekker
Sybrand Buma, CDA fractievoorzitter Tweede Kamer
Ben Knapen, voorzitter CDA programma commissie